
Věda v Egyptě? Sloužila k zachování života stvořeného bohy a udržení světového řádu

---

Věda v Egyptě? Sloužila k zachování života stvořeného bohy a udržení světového řádu

4. 10. 2011, autor: Lucie Kettnerová, rubrika: Rozhovory & portréty

Co všechno musel znát egyptský písař na královském dvoře? Kdy bylo nevhodnější začít se stavbou chrámu a co uměli či neuměli Egypťané léčit? Tyto i mnohé další zajímavosti se čtenáři dozvědí z nové publikace Moudrost svitků boha Thovta, jejímiž autory jsou PhDr. Hana Vymazalová, Ph.D., a PhDr. Filip Coppens, Ph.D., z Českého egyptologického ústavu FF UK.

Hana Vymazalová a Filip Coppens při práci na vykopávkách v Egyptě (foto Martin Frouz)

Jaká je historie vzniku publikace Moudrost svitků boha Thovta?

H. V.: Knižka vznikla v rámci vědeckého záměru MŠMT Výzkum civilizace starého Egypta a na její vydání jsme se s kolegou systematicky připravovali po několik let. Já jsem se zaměřila na část věnující se matematice a medicíně, Filip se věnoval oblasti astronomie.

V čem se kniha odlišuje od ostatních na trhu?

H. V.: Je to první kniha o staroegyptské vědě tohoto rozsahu vydaná v Česku. Doposud existovaly jen publikace popisující zvlášť matematiku a zvlášť medicínu, ty jsou ovšem pojaté jako překlady textů do češtiny a jejich následná analýza. Naše publikace jde dál. Vychází sice také z textových pramenů a jejich překladů, ale snaží se navíc přiblížit, jakou funkci měla věda ve starověkém Egyptě, co pro společnost znamenala, ale také jakou váhu mělo vzdělání.

F. C.: Egypt lidé většinou spojují s faraony a stavěním hrobek. My ale chceme ukázat, co za tím vším bylo a jak to fungovalo. Například jakou roli hrál kalendář, jaké matematické výpočty se používaly a kdo byli konkrétní lidé, kteří s nimi pracovali. V knize jsme navíc shromáždili novinky, o nichž se doposud nemluvilo.

Na koho jste při psaní mysleli? Když jsem knihou listovala, byla příjemně srozumitelná a čtivá.

H. V.: To bylo i naším záměrem. Cílovou skupinou nejsou jen odborní pracovníci, kteří mají zájem o Egypt, ale i široká veřejnost, například studenti nebo učitelé. Kdokoliv, kdo má zájem o starý Egypt a alespoň něco o něm ví, by měl být schopen textu porozumět.

Jak je kniha koncipována a co zajímavého jste o egyptské vědě zjistili?

H. V.: První kapitola se zabývá vzděláním egyptských písařů. Zajímalo nás, jak probíhala výuka a jaké „předměty“ se budoucí písaři učili. Je možné vysledovat, že velký důraz se kladl na praxi, tedy využití poznatků pro povolání úředníků-písařů, což byli zástupci státní správy. Jejich úkolem bylo např. organizování různých prací, rozdělování výplat či shromažďování daní.

Snažili jsme se také ukázat, jak se vzdělávaly dívky a jak probíhala výuka v královských palácích, protože princové a princezny nechodili do běžných škol, ale měli vlastní školy, kde se mohly současně vzdělávat i děti nejvyšších státních úředníků.

Nakladatel: Filozofická fakulta UK v Praze; ISBN: 978-80-7308-358-8, EAN: 9788073083588; rok vydání: 2011

Další kapitola, která plynule navazuje, se věnuje matematice. Matematika byla základní znalostí, kterou musel každý úředník ovládat. Dochovala se řada textů, které nám přináší poznatky, do jaké hloubky se matematika vyučovala a jak složité příklady dokázali písaři řešit. Písař na královském dvoře musel třeba umět projektovat stavbu královské hrobky nebo chrámu. Problém je, že textů se dochovalo jen několik, takže samozřejmě neznáme skutečnou hloubku znalostí tehdejších písařů. Víme ale, že Egypťané v období Nové říše například používali poměrně složité algoritmy na výpočet součtů posloupností.

Jakým pohledem jste se dívali na astronomii?

F. C.: Pro oblast astronomie nám chybí výukové texty, ale máme vyobrazení a mytologické texty, u nichž je samozřejmě problémem jejich interpretace. Nejdříve jsem se zabýval tím, kdo s těmito materiály pracoval, jaké instrumenty používal k pozorování, jaké planety a hvězdy znal. Díky tomu můžeme usuzovat, jak Egypťané tyto poznatky využívali pro ovládnutí prostoru a času.

Jak ovlivňovala astronomie Egypťany v běžném životě?

F. C.: Poměrně hodně. Důležité pro ně bylo stanovit si dobu oslav svátků nebo předpovědět čas záplav. Podle planet a hvězd se řídily i rituály nebo stavby chrámů. Egypťané využívali několik strojů na měření času, používali i stínové hodiny, které jsou určitou podkategorií slunečních hodin.

Kdo s astronomickými údaji dokázal pracovat?

F. C.: Hlavně vybraní kněží, zástupci vyšší administrativy. Běžní lidé tyto informace vnímali formou mytologie – vstávali, když slunce vyšlo, a šli spát, když zapadlo. Pak je zajímalo, kdy jsou svátky, během nichž se nemuselo pracovat a konaly se oběti, což pro ně znamenalo, že měli k jídlu maso. Takže jejich zájem byl hlavně praktický.

Na jaké úrovni byla tehdejší medicína?

H. V.: Je velký rozdíl mezi ošetřováním úrazů, kterým tehdejší lékaři rozuměli a znali jejich příčinu, a vnitřní medicínou, která vycházela z mylných představ o uspořádání orgánů v lidském těle a jejich fungování. Tam spíše spoléhali na magii. V naší práci jsme vycházeli ze zajímavých papyrů, jež popisují chirurgické nebo gynekologické případy. Víme, že už

existovali specialisté na nemoci břicha, konečnicku nebo zubaři. Texty jsme mohli kombinovat s poznatky z antropologie, tedy s konkrétním ohledáním kosterních pozůstatků.

PhDr. Hana Vymazalová, Ph.D. , se zabývá vývojem staroegyptského hospodářství a zaměřuje se především na účetní dokumenty z doby 5. dynastie a hospodářství královských zádušních komplexů ve Staré říši. Věnuje se rovněž matematice starověkého Egypta, jejímu vývoji a praktickému využití v písářské praxi. Ve spolupráci s Institut français d'archéologie orientale du Caire se podílí na projektu paleografie starohieratických textů ze 3. tis. př. Kr. Od roku 2006 se účastní archeologických výzkumů v Abúsíru v Egyptě a rovněž přednáší studentům egyptologie. Je členkou The International Association of Egyptologists (IAE).

PhDr. Filip Coppens, Ph.D. , se specializuje na dějiny a náboženství starověkého Egypta v Pozdní době a řecko-římském období. Zvláštní pozornost věnuje otázkám spojeným s ptolemaiovskými a římskými chrámy v oblasti Horního Egypta. Od roku 2001 působí v Praze a od roku 2005 se podílí na vykopávkách Českého egyptologického ústavu v Abúsíru. F. Coppens je členem belgické Foundation Egyptologique Reine Elisabeth a členem a spolupracovníkem Egyptologica Vlaanderen.